

РАЗДЕЛ 10. ЛИНГВИСТИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И БОЛОНСКИЙ ПРОЦЕСС

УДК 372.541.81.019

ЖАНРОВИЙ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ДІЛОВОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Авсюкевич Ю.С.

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна

Стаття присвячена проблемі навчання ділової презентації англійською мовою студентів економічних спеціальностей. Розглядається питання визначення ділової презентації як жанру ділового спілкування та основні засади використання жанрового та процесуального підходу у навчанні презентації

Ключові слова: жанр, жанровий підхід, процесуальний підхід

Ефективне навчання студентів економічних спеціальностей презентації як форми ділової комунікації англійською мовою ще залишається невирішеною практичною і теоретичною проблемою вітчизняної методики. Це обумовлено тим, що, ставши популярною формою ділового спілкування в сучасному світі, презентація динамічно розвивається, набуває нових видів, які вимагають лінгвістичного, соціолінгвістичного та психологічного обґрунтування.

Постановка проблеми. З'явилося багато досліджень, присвячених різним аспектам навчання презентації. Наприклад, дослідження психологічних та лінгвістичних особливостей презентації як виду професійно-спрямованого монологу [2; 5; 17], класифікації ділових презентацій [1; 21], класифікації композиційно-мовленнєвих форм презентації [9], структури та організації презентації іноземною мовою [8] та інші. Але таких досліджень поки що недостатньо.

Потреба в цих дослідженнях велика, оскільки розуміння лінгвістичної, психологічної і соціокультурної природи презентації є першочерговим для визначення підходів і розробки методики навчання.

У нашому дослідженні ми розглянемо ділову презентацію з позиції теорії мовних жанрів і з цієї точки зору визначимо ефективність використання жанрового та процесуального підходів у навчанні.

Метою статті є обговорення і демонстрація використання жанрового та процесуального підходів в навчанні діловій презентації студентів економічних спеціальностей.

Число визначень терміну "жанр", за свідченням однієї з робіт, доходить до семисот [3, с.39]. Все різноманіття підходів до вивчення жанрів дослідники зводять до чотирьох основних: формально-структурного, функціонального, комунікативного і когнітивного [7, с. 1]. Дискусії, пов'язані з диференціацією жанрів і проблемою внутрішньо жанрової, варіативності, ведуться і сьогодні.

Виникає питання про доцільність визначення презентації як жанру ділової комунікації. Вивчення лінгвістичної і методичної літератури показало, що дослідники визначають її саме так [19; 13; 4]. Також виділяється домінуючий жанр презентації, а саме презентація PowerPoint, унаслідок розвитку інформаційних технологій. З даного жанру беруть свої витoki додаткові жанри (*collorary genres: web-based slideshow, deck-as-deliverable*) [23, с. 22]. Дані варіації жанру з'являються в результаті імпровізацій, які міняють загальноприйняте уявлення про жанр презентації PowerPoint, але не трансформують його повністю. Складність, проте, полягає в тому, що в науці немає чіткої класифікації риторичних жанрів і єдиних принципів їх виділення. Це приводить до суперечності наявних класифікацій.

У нашому дослідженні ми дотримуватимемося позиції визначення жанру, яку пропонує Джон Суейлз, – *a genre comprises a class of communicative events, the members of which share some set of communicative purpose. These purposes are recognized by the expert members of the parent discourse community, and thereby constitute the rationale for the genre* [20, с. 58].

Суейлз стверджує, що поняття жанру виникає при наявності очевидної комунікативної мети дискурсу. Проблема полягає у тому, що поняття ділової презентації саме по собі не розкриває комунікативну мету або інтенцію мовця. По критерію інтенції мовця в класифікації презентацій виділяються такі її види, як презентація-переконання, презентація-інформування, презентація-мотивування [21]. Кожний з даних видів має певну комунікативну мету в рамках деякої ситуації.

Виходячи з цього положення, можна зробити висновок, що саме поняття ділової презентації можна розглядати як *multigeneric generalization* (термін Джона Суейлза) [20, с. 61], усередині якого існують такі жанри, як презентація-переконання, презентація-інформування та презентація-мотивування. Слід відзначити, що класифікація ділових презентацій, їх видів та підвидів більш детальна і різноманітна. Тому визначення жанру ділової презентації, а також її субжанрів потребує подальшого дослідження.

У педагогічній практиці визначення жанру ділової презентації допоможе розробити ефективнішу модель навчання.

На думку Д. Суейлза, кожен жанр залежно від його комунікативної мети має певну структуру. Так, наприклад, презентація-інформування і презентація-переконання відрізнятимуться одна від одної за своєю структурою [20].

Структурні особливості певного жанру включають стандартну організацію і лінгвістичні особливості. Правила або стандарти організаційної структури визначають послідовність структурної організації тексту [18, с. 34]. Тому, навчаючи презентації, необхідно представити студентам основні елементи даного жанру, а саме: комунікативну мету, організаційну структуру і лінгвістичні особливості.

Слід відзначити, що в жанровому підході до навчання іноземній мові велика увага приділяється ситуації, в якій реалізується певний письмовий або усний жанр [16, с. 307]. Тому навчання презентації повинне максимально відображати реальну ситуацію, в якій реалізується та або інша презентація.

Дослідниками жанрового підходу в практиці навчання мові було запропоновано декілька моделей навчання жанру.

Пропонується модель навчання жанру, яка складається з трьох фаз: моделювання цільового жанру, складання тексту студентами та незалежне конструювання тексту [14, с.11].

Також виділяють три стадії реалізації жанрового підходу в навчанні письма – викладач уводить модель певного жанру, дану модель студенти аналізують у класі, потім виконують вправи, які вимагають використання властивих даному жанру мовних форм, а потім самі готують тексти [15, с. 157].

На основі досліджень моделей навчання жанру була запропонована модель навчання презентації, яка складається з чотирьох стадій: формування знань, моделювання тексту презентації, складання тексту презентації з викладачем, незалежна підготовка презентації студентом [22].

Розглянемо на прикладі, яким чином дана модель реалізується у педагогічній практиці.

На першій стадії студентам пропонується ситуація, максимально наближена до реального життя, наприклад, *перекопати потенційних інвесторів інвестувати в певний проект*. При цьому ідея щодо природи проекту належить студентам. Це підвищує інтерес та мотивацію студентів, а також створює умови для творчості. У запропонованій ситуації студенти повинні, в першу чергу, визначити мету презентації. Мета визначає зміст тексту презентації. Аналіз аудиторії, у даному випадку *потенційних інвесторів*, допоможе визначити, які лінгвістичні і екстралінгвістичні засоби необхідно використовувати, щоб досягнути поставленої мети у даній ситуації. Тобто перша стадія формує знання щодо основних елементів презентації, а саме інтенції мовця, ситуації та аналізу аудиторії. На наступній стадії викладач демонструє приклад або модель подібної презентації. Обговорюється структура, лінгвістичні і екстралінгвістичні особливості даного жанру.

На третій стадії студенти створюють презентації за допомогою викладача, а потім незалежно готують і представляють презентації відповідно до запропонованої ситуації.

Слід зазначити, що студентам легше оволодіти певним жанром комунікації, коли викладач демонструє модель жанру та лінгвістичні правила, які використовуються для певного риторичного ефекту, а також наводить приклади функціонування даного жанру в реальній комунікації у залежності від визначення комунікативної мети та соціального контексту.

Запропонована модель навчання презентації являє собою основу для створення послідовності вправ, спрямованих на оволодіння жанрів ділової презентації.

Серед недоліків жанрового підходу дослідники виділяють наступні: недооцінка навичок, необхідних для продукування письмового або усного тексту, невелика увага забезпеченню самостійності студентів [12, с. 236] та їх пасивна роль [10, с.157].

Вирішенням даних проблем може бути поєднання жанрового і процесуального підходів. Дане поєднання створює ефективну методику навчання письма [6;10; 18].

У навчанні презентації поєднання жанрового і процесуального підходів може мати наступний вигляд: на основі аналізу базових елементів презентації студенти готують свої презентації, намагаючись досягти певних комунікативних цілей шляхом відбору найбільш відповідних і виразних мовних засобів (жанровий підхід). Процесуальний підхід концентрує увагу на процесі підготовки презентації, привчає студентів ретельно аналізувати те, що вони готують, бути максимально автономними, продуктивними і

творчими. Процесуальний підхід сприятиме розвитку навичків та вмінь використання мовних засобів у підготовці та представленні презентації.

Таким чином, можна зробити наступні висновки:

1. З позиції дефініції жанра Джона Суейлза презентацію-інформування, переконання та мотивування можна розглядати як жанри ділового спілкування, так як вони мають очевидну комунікативну мету в рамках певної ситуації ділового спілкування, характеризуються відповідною структурою та стійкими мовними виразами.

2. Навчання жанрів ділової презентації доцільно проводити в рамках жанрового підходу у поєднанні з процесуальним, що сприятиме підвищенню ефективності навчання ділової презентації студентів економічних спеціальностей, оскільки даний підхід дозволяє студентам зрозуміти структурні і лінгвістичні особливості ділової презентації, а також розвиває навички підготовки і представлення презентації.

Список літератури

1. Арредондо Л. Искусство деловой презентации. – Челябинск: Урал ЛІД, 1998. – 513с.
2. Драб Н.І. Структурно-лінгвістичні особливості професійно спрямованого монологічного мовлення [німецька мова]// Вісник КНЛУ, серія "Педагогіка та психологія". – К.: Вид. центр КНЛУ. – Вип. 6. – 2003. С. - 250-255.
3. Комарова А.И. Теория и практика изучения языка для специальных целей: Дис ... д-ра филол.наук. – М., 1995.
4. Мельникова С.В. Деловая риторика [речевая культура делового общения]: Учебное пособие. - Ульяновск: УлГТУ, 1999. – 106 с.
5. Попова О.Ю. Методика обучения иноязычным презентационным умениям студентов неязыковых вузов /на материале англ. языка /: Дис... канд. пед. наук. - Волгоград, 2005. – 205 с.
6. Тарнопольский О.Б., Кожушко С.П. Обучение студентов языковых специальностей академическому письму на английском языке//Вісник Чернігівського державного педагогічного університету, серія: "Педагогічні науки". – Чернігів: Вид. центр ЧДПУ – Вип. 43. – 2006. – С. 118-123.
7. Тырыгина В.А. К интегративной концепции жанра//Вестник СамГУ. – 2005 – №4 [38]. – С.116-126.
8. Федорова І.А. Навчання майбутніх економістів-міжнародників професійно спрямованого англійського монологу-повідомлення: Автореф. дис... канд. пед. наук. – К., 2006 – 20с.
9. Adler Ronald B., Elmhorst J. Marquardt. Communicating at work – USA: McGraw-Hill College, 1999. – 498p.
10. Badger R., G. White. A process genre approach to teaching writing// ELT Journal. – 200. – Vol. 54 – Issue 2. – P. 153-160
11. Bhatia V. K. A genre-based approach to ESP materials// World Englishes. – 1991. – Vol. 10, No. 2 – P. 153-166.
12. Byram, M. Genre and genre-based teaching//The Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning. – London: Routledge, 2004. – P.234-237.
13. Carney T. F. The Presentation: A New Genre in Business Communication//Bulletin of the Association for Business Communication – 1992. – V.55, No.3 – P. 73-76.
14. Cope, B. & Kalantzis, M. How a genre approach to literacy can transform the way literacy is taught//The powers of literacy: A genre approach to the teaching of writing. – London. Falmer Press, 1993 – P. 1-21.
15. Dudley-Evans, T. Genre analysis: A key to a theory of ESP? – 2002, – Iberica No. 2. – P. 3-11 Retrieved March 1, 2007 from www.uv.es/aelfe/WebRAs/RA-2-Dudley.pdf
16. Flowerdew, J. An educational, or process, approach to the teaching of professional genres//ELT Journal. – 1993 – Vol. 47. – Issue 4. – P. 305-316.

17. Horwitz, E.K., Horwitz M.B., Cope J. Foreign Language Classroom Anxiety// Modern Language Journal. - 1986. - Vol. 70 [2]. - P. 125-132.
18. Kim M.S Genre-Based Approach to Teaching Writing//TESL Working Paper Series -- 2006. - Vol. 4 - No. 2. P. 33- 40.
19. Rogers P.S., Quinn R.E., Hildebrandt H.W., Thompson M.P. A Competing Values Framework for Analyzing Presentational Communication in Management Contexts//Journal of Business Communication. - 1991. - Vol. 28, No. 3. - P. 213-232.
20. Swales J.M. Genre analysis: English in academic and research settings. - Cambridge: Cambridge University Press, 2005. - 260 p.
21. Thill J.V., Bovee L.C. Excellence in business communication. - NY: McGraw-Hill, Inc., 1991. - 542p
22. Webster F. A Genre Approach to Oral Presentations// The Internet TESL Journal. - 2002. - Vol. 8.,No 7. - Retrieved June, 2006 from <http://iteslj.org/Techniques/Webster-OralPresentations.html>
23. Yates J., Orlikowski W. The PowerPoint Presentation and Its Corollaries: How Genres Shape Communicative Action in Organizations. - 2006. - Retrieved March 1, 2007 from <http://seeit.mit.edu/Publications/YatesOrlikowski-PP.pdf>.

**Авсюкевич Ю.С. ЖАНРОВЫЙ И ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ ПОДХОДЫ
В ОБУЧЕНИИ ДЕЛОВОЙ ПРЕЗЕНТАЦИИ СТУДЕНТОВ
ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ**

Статья посвящена проблеме обучения деловой презентации на английском языке студентов экономических специальностей. Рассматривается вопрос определения деловой презентации как жанра делового общения, а также основы использования жанрового и процессуального подхода в обучении презентации.

Ключевые слова: жанр, жанровый подход, процессуальный подход

**Avsiukevych Y. GENRE AND PROCESS APPROACHES TO TEACHING
BUSINESS PRESENTATION SKILLS TO STUDENTS OF ECONOMICS**

The article discusses the issue of teaching business presentation skills to students of Economics. Business presentation is defined as a genre. Genre and process approaches to teaching business presentation are analyzed

Key words: genre, genre approach, process approach

Поступила до редакції 19.03.2007 р.